

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קצא

ערב שבת קודש
פרשת בהר-בחוקותי
כ"ג באייר התשע"ז



יוצא לאור עלידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ג באייר ה'תשע"ז - א' בסיון ה'תשע"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ג באייר	ה'ל' טומאת צרעת פרק ה-ז.	ה'ל' מלוה ולוה פרק ה.	מ"ע קיב.
ש"ק	כ"ד באייר	פרק ח-י.	פרק ו.	מ"ע קי.
א'	כ"ה באייר	פרק יא-יג.	פרק ז.	מ"ע קיא.
ב'	כ"ו באייר	פרק יד-טז.	פרק ח.	מ"ע קב. קג.
ג'	כ"ז באייר	ה'ל' מטמאי משכב ומושב.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ט.	מ"ע צט.
ד'	כ"ח באייר	פרק ד-ו.	פרק י.	מ"ע ק.
ה'	כ"ט באייר	פרק ז-ט.	פרק יא.	מ"ע קו.
ו'	א' בסיון	פרק יי-יב.	פרק יב.	מ"ע קד.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', כ"ג באייר	3.15	4.18	4.44	5.49	9.07	12.37	1.12	7.33.3	8.00
ש"ק, כ"ד באייר	3.14	4.18	4.43	5.48	9.07	12.37	1.12	7.34.0	8.01
א', כ"ה באייר	3.13	4.17	4.43	5.48	9.07	12.37	1.12	7.34.7	8.02
ב', כ"ו באייר	3.12	4.16	4.42	5.47	9.07	12.37	1.12	7.35.3	8.02
ג', כ"ז באייר	3.11	4.15	4.41	5.47	9.06	12.38	1.12	7.36.0	8.03
ד', כ"ח באייר	3.10	4.14	4.41	5.46	9.06	12.38	1.13	7.36.6	8.04
ה', כ"ט באייר	3.09	4.14	4.40	5.46	9.06	12.38	1.13	7.37.2	8.04
ו', א' בסיון	3.08	4.13	4.40	5.45	9.06	12.38	1.13	7.37.8	8.05

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
6:56	8:13	7:12	8:16	7:04	8:17	7:13	8:15	7:01	8:18
7:01	8:18	7:16	8:21	7:09	8:22	7:17	8:20	7:01	8:18

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונב

מערכת: לוי יצחק שייקביץ, יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

טל' 03-3731777, פקס: 03-9606169, 0793 ISSN 7474

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

עבודתם של ישראל

הפירוש בנוסח הברכה "אשר קדשנו במצוותיו" – המצוות שלו, הוא שהקב"ה בעצמו מקיים מצוות • בזה גופא יש קיום מצוות על-ידי הקב"ה עוד בטרם ציווה עלינו לקיימן, ויש קיום מצוות למעלה, שנפעל מכוח המצוות שאנו מקיימים • מדוע רצה הקב"ה שלמצוות שאנחנו מקיימים תהיה, כביכול, השפעה בעליונים? • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

של ישראל לא ירצה ללוות³, או שאז לא ירשה בית הדין את ההלוואה. רק כשהוא חושב שאין הקב"ה מבחין ח"ו שהמעות שלו – מהווה הדבר כפירה ביציאת מצרים בה הבחין הקב"ה וכו'. ועדיין אין כאן ביאור על הקשר של כללות מצוות ריבית ליציאת מצרים.

וגם צריך להבין השייכות של ריבית לעול שמים.

ישנם מפרשים⁷, שבשעה שאחד מלווה כסף ליהודי אחר ללא ריבית, שאינו חושב אודות רווח, הרי הוא מגלה בכך את בטחונו בה' וקבלתו עול שמים – הציווי לסייע ליהודי ללא נטילת רווח; ואילו המלווה בריבית, מגלה שאינו בוטח בה', וכי הוא פורק ממנו עול שמים.

אבל ביאור זה אינו מובן:

(א) אין הדבר קשור ב"עול שמים" כי אם במידת הביטחון.

(ב) העדר הביטחון אינו קשור עם עניין הריבית, אלא עם גמילות חסדים⁸: לפני פסוקי מצוות ריבית נאמר בפרשה: "וכי ימוך אחיך... והחזקת בו"⁹, שיש להלוות לו ללא נטילת רווח. כשמישהו אינו רוצה להלוות ממנו ללא נטילת רווח, מתוך חשש לפרנסתו, ומעדיף לסחור (ולהשתכר) בכל

א. בפרשת¹ השבוע² נאמר האיסור של נתינת (ולקחת)³ ריבית, ומסיים⁴, "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים גו' להיות לכם לאלוקים". ואיתא בסיפרא⁵: "מכאן אמרו כל המקבל עליו עול ריבית מקבל עליו עול שמים, וכל הפורק ממנו עול ריבית פורק ממנו עול שמים... שכל המודה במצוות ריבית מודה ביציאת מצרים וכל הכופר במצוות ריבית כאילו כופר ביציאת מצרים".

וצריך להבין מהו הקשר המיוחד של מצוות ריבית (יתר על שאר המצוות) ליציאת מצרים וקבלת עול שמים:

השייכות של ריבית ליציאת מצרים – מבאר רש"י (על-פי הגמרא⁶): "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים", "והבחנתי בין בכור לשאינו בכור, כך אני יודע ונפרע מן המלווה מעות לישראל בריבית ואומר של נכרי הם".

אבל, ביאור זה מסביר את השייכות של ריבית ליציאת מצרים רק במקרה מיוחד שמלווה בריבית ואומר "של נכרי הם", וגם אז – לא במקרה שסיבת אמירתו זאת היא משום שאם יידע הלווה שהמעות

(1) השיחה בשלימותה נדפסה בלקו"ש ח"ג ע' 1007 ואילך.

(2) בהר כה, לו.

(3) כי גם הלווה עובר (ע"פ תצא כג, כ) – שו"ע אדה"ז ריש הל' ריבית.

(4) שם, לח.

(5) פרשת בהר, פרשה ה, ג.

(6) ב"מ סא, ב.

(7) ראה גם כלייקר כאן.

(8) מעלה היותר גדולה בצדקה (רמב"ם הל' מתנות עניים פ"י ה"ז).

(9) שם, לה.



ישראל למטה – מובן, שעלידי זה ש"הוא עושה", הוא נותן כוח "לישראל לעשות", נתינת כוח לקיום המצוות עלידי בניישראל¹⁶.

אבל מה ההסבר לכך שעשיית בני ישראל תפעל שיעשה הדבר גם למעלה?

ג. ולהבין זה יש להקדים תחילה ביאור כללות עניין העבודה:

לכאורה: לשם מה צריך להיות הסדר שמוכרחת

כספו, בכל פרוטה מממונו – הרי הוא מגלה בכך שחסרה לו מידת הביטחון, אך אינו עובר בזה על איסור ריבית (שכן לא הלווה כלל).

ב. תוכנה של קבלת עול שמים – שהתבטאותה היא קיום המצוות – ההשתתפות מלמעלה בעבודת בניישראל.

ידוע¹⁰ הפירוש בברכת המצוות (שמברכין עובר לעשייתן¹¹): "אשר קידשנו במצוותיו" –

בתחילה ניאות האיכר לבצע את העבודה שהטיל עליו הפריץ – להחזיק במגל ולעשות תנועות של קצירה – אך לאחר זמן קצר התחרט בטענה ש"העבודה אינה ניכרת"...

להיות עבודתם של ישראל, הרי הקב"ה יכול ליתן כל ההשפעות מלמעלה, בדרך אתערותא דלעילא. ובפרט לפי הידוע שכוונת הבריאה היתה "כדי להיטיב לברואיו"¹⁷, כי הקב"ה הוא תכלית הטוב ו"טבע הטוב להיטיב"¹⁸ – ומצד "להיטיב" היו כל הברואים (ועליאחת-כמה-זכמה בני ישראל שהם עיקר ותכלית הבריאה, בשביל ישראל והתורה שנקראו ראשית¹⁹) צריכים לקבל כל ההשפעות גם ללא עבודה?

ומבואר בזה: מתי מהווה ההשפעה אמיתית הטוב – כשניתנת למקבל בשכרו ("פארדינטערהייט"), ולא בחינם. כשניתנת לאדם מתנת חנם ללא יגיעתו, נקראת "נהמא דכיסופא"²⁰. וכיוון ש"טבע הטוב להיטיב", חפץ הקב"ה לתת לבניישראל את הטוב האמיתי, ולכן קבע שיקבלו את ההשפעות רק עלידי עבודה. על-פי זה יובן הטעם שעבודת בני ישראל

במצוות ה', כי אף הקב"ה מקיים את המצוות¹². ושני עניינים בזה¹³: (א) קיום המצוות למעלה שקודם לקיום המצוות של בני ישראל, וכמאמר רז"ל¹⁴ "מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות", (ב) קיום המצוות למעלה שנעשה על-ידי קיום המצוות של בני ישראל, כמאמר רז"ל¹⁵ "כל הקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו", וכבתורה כך במצוות.

מובן, שזה שעלידי מצוות בניישראל נעשה קיום המצוות שלמעלה, אינו בגלל שיש איזה ערך ביניהם, שהרי אין לנברא כל ערך לגבי הבורא; אלא כך עלה ברצונו יתברך שהמצוות המתקיימות עלידי בני ישראל יפעלו כביכול למעלה. וצריך להבין: מהו הטעם לרצון זה, שעבודת בני ישראל למטה תשפיע, כביכול, למעלה, למרות שהמרחק הוא באין-ערוך. עניין קיום המצוות למעלה שקודם לעבודת בני

16 גם כפשוטו בעבודה, כמבואר בסוף המאמר דל"ג בעומר (שם).

17 ע"ח שער הכללים בתחילתו.

18 תניא שעהי"ה"א פ"ד.

19 פרש"י ר"פ בראשית. ועוד. וראה גם סה"מ תש"י עמ' 141: "ישראל זיינען די עטרת תפארת פון דער וועלט כו".

20 ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, רע"ד.

10 לקו"ת ואתחנן ט.ד. שה"ש י.א.

11 פסחים ז.ב. וש"נ.

12 כמבואר גם בהמאמר דל"ג בעומר (סה"מ תש"י עמ' 209 ואילך).

13 ראה לקו"ש ח"ג עמ' 958 הערה 11 ובהמוציין שם.

14 שמו"ר פ"ל.ט.

15 תדב"ר רפ"ח. יל"ש איכה רמז תתרלד.



ולכן נקבע מלמעלה שעבודתו של יהודי מועילה למעלה, וידיעת הדבר נותנת "חיות" ועריבות בעבודה. וגם, ידיעה זו נותנת כוח²⁴ לעמוד נגד היצר הרע²⁵ הטוען מה איכפת לו להקב"ה אם אתה מניח תפילין אם לאו ח"ו, אם אתה מתפלל באריכות וכיוצא בזה – כיוון שיש לו את ההרגשה שהעבודה נוגעת לעצמותו ומהותו יתברך כביכול.

ה. היות שכל ההמשכות מלמעלה באות על-

פועלת כביכול למעלה:
 כשאדם מקבל שכר (השפעה) עבור עבודה מסויימת (לא כמתנת חנים), אבל עבודה זו אינה מביאה למשלם (המשפיע) כל תועלת – נכלל עדיין שכר זה בגדר "נהמא דכיסופא", כיוון שהמקבל יודע שבעבודה שעבורה ניתן לו השפע אין כל תועלת, וממילא, אין מגיע לו כל שכר עבורה. לפיכך נקבע מלמעלה הסדר שעבודת בני ישראל תפעל למעלה (אותן המצוות הנעשות

אין להסתפק בכך שהעמידו תלמידים העוסקים כבר בהרבצת התורה והפצת המעיינות, כי (בדקות) זהו עניין של ריבית, אלא עליהם לעשות אותה עבודה הנדרשת מתלמידיהם

ידי עבודת בני ישראל, הרי, כשם שהדבר ביחס להמשכה פרטית של כל מצווה לחוד, שהמצווה שלמעלה נעשית על-ידי אותה מצווה שמקיימים בני-ישראל – כן הוא גם ביחס לכלל עצם העניין: כדי שעבודת בני ישראל תשפיע למעלה – חייבת להיות עבודה מסויימת. ועבודה זו היא – מצוות ריבית.

ריבית – פירושה: קבלת רווח עבור ממון שניתן בהלוואה, כלומר, קבלת שכר על העובדה שבעבר היה הממון שלו (למרות שעתה כבר יצא הכסף מרשותו ונכנס לרשות הלווה), ובכך שהלווה אותו בעבר, נתן (המלווה) אז אפשרות ללווה לסחור בו. וזהירות מריבית – פירושה: קבלת רווח רק מהשייך לו עתה (שזהו התוכן ד"היתר עיסקא": חלק מן הכסף נשאר של המלווה, אלא שהוא נותנו בפיקדון בלבד ללווה, ואת הרווח הוא מקבל רק מהחלק השייך לו גם עתה. ועל-דרך זה – שכירת בהמה וכלים).

כדרך שיהודי מתנהג עם יהודי שני – כך

למטה) כדי שהשכר לא יהא בגדר "נהמא דכיסופא" כלל: עבודתם מועילה למעלה – זכאים הם לקבל שכר חלף העבודה²¹.

ד. ועוד טעם:

עבודה, שהיא עצמה אינה מביאה כל תועלת – אפילו כשמקבלים עבורה שכר – אין בה כל חיות ועריבות, ולכן קשה מאד לבצע את העבודה והיא מעייפת מאוד, עבודת פרך²²:
 [כ"ק מו"ח אדמו"ר²³ ביאר זה על-פי משל: פריץ אחד הזמין איכר, וציווה עליו "לעבוד" במגל, להניע אותו הנה והנה בחדרו של הפריץ כפי שהוא עושה זאת בעבודתו בשדה, והבטיח לו שכר עבור ה"עבודה". מתחילה נתרצה האיכר, אך לאחר שעבד זמן קצר – התחרט בטענה: "ראבאטו נייע ווידאט" – אין העבודה ניכרת].

21) ואף שאי"ז מצד העבודה עצמה (שהרי אין ערוך בין נברא לבורא) ורק לפי שכן עלה ברצונו ית' כנ"ל, אעפ"כ, מצד הרצון שלמעלה שעבודת הנבראים תפוס מקום וכו' הרי לאחר גילוי רצון זה – נעשה כן באמת (ע"ד המבואר בדרך מצוותיך נד, ב).

22) תו"כ בהר כה, מג (הובא בפרש"י). ראה ג"כ ד"ה קרוב ה' תר"ץ ס"ב (סה"מ קונטרסים ח"א קה, ב).

23) ראה סה"ש תר"פ"ז עמ' 27. תרצ"ד"ש עמ' 114 ואילך.

24) שהרי לולי נתינת כוח מלמעלה אינו יכול לעמוד כנגד היצר, כמארז"ל "אלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו" (סוכה נב, רע"ב. וש"נ).

25) להעיר ג"כ מד"ה ויקח המן בהוספות לתו"א.



הכוח לעבודת התורה והמצוות, אלא גם לאחר זה, כשבני ישראל מקיימים מצוות בפועל הרי הוא מקיים אותן המצוות, כך היא, כביכול, הנהגתם של צדיקים, ובמיוחד של נשיאי ישראל – שהם מהווים הממוצע המחבר בני ישראל עם הקב"ה²⁹ – שלא זו בלבד שהם נותנים כוח לשלוחים שלהם לבצע שליחותם, כי אם גם הם עצמם עושים את אותה העבודה שהטילו על השלוחים שלהם.

הנהגה כזו נראתה בגלוי במיוחד אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר: לא זו בלבד ששלח שלוחים ונתן להם כוח לפעול בהחזקת היהדות בכלל והפצת המעיינות בפרט, אלא שגם תמיד (לא רק בשנים הראשונות, כי אם גם בשנים המאוחרות, לאחר שהעמיד תלמידים ותלמידי תלמידים, שהם היו מסוגלים לבצע את העבודה) התמסר לעבודה זו. דבר זה משמש הוראה לכל המקושרים אליו והולכים בעקבותיו: אין להסתפק בכך שהעמידו תלמידים העוסקים כבר בהרכבת התורה והפצת המעיינות, מתוך חישוב שמאחר שעבודת תלמידיהם נובעת מהשפעתם הם, יקבלו גם הם, המשפיעים, את תוספת האור שנמשך עלידי עבודת התלמידים, ומשום כך אין עליהם לעסוק עתה עם הזולת אלא לעסוק בתורה לעצמם.

הנהגה כזו – קבלת "רווח" (תוספת אור) בעד עבודה של העבר – היא (בדקות) עניין של ריבית. תמיד עליהם לעסוק לא רק עם עצמם, כי אם גם עם הזולת: לעשות אותה עבודה הנדרשת מתלמידיהם.

ושכר ההתנהגות של זהירות מריבית, הוא, שגם בעבודתם העצמית יזכו להשתתפות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ובאמצעותו – כיוון שהוא עומד בין ה' וביניכם – להשתתפות הקב"ה, קבלת עול שמים, שעלידי זה יהיה אצלם העניין דיציאת מצרים, שייצאו מכל המיצרים וההגבלות שלהם.

(קטעים מהתועדות שבת' קודש פרשת בהר' בחוקות; מברכים' החודש סיוון ה'ש"ת. תורת' מנחם כרך א, עמ' 76-71)

(29) ראה סה"ש תורת' שלום עמ' 158.

מתנהגים עמו מלמעלה: אם הוא עובר על איסור ריבית, הוא נוטל עתה רווח משום שנתן לו בעבר כסף, מתנהגים עמו מלמעלה באופן כזה:

עבודתו עתה היא כביכול ללא השתתפות מלמעלה²⁶; ישנה רק נתינת ה"כסף" – כוח – קיום המצוות שלמעלה – לפני שהוא מתחיל ב"מסחר", ההתעסקות בעבודתו, שזהו הכוח לביצוע עבודתו. ואילו כשהוא מקיים מצוות ריבית, מתנהגים עמו כך גם מלמעלה: לא זו בלבד שנותנים לו תחילה הכוח לעבודתו, אלא שמשתתפים עמו מלמעלה בעבודה עצמה – "הקב"ה קורא ושונה כנגדו". וזוהי השייכות של מצוות ריבית אל קבלת עול שמים ויציאת מצרים: מצוות ריבית מהווה תוכן (וסדר) כללי²⁷, שבאמצעותה נעשה, כביכול, הקב"ה שותף ליהודי בעבודתו – קבלת עול שמים (קיום המצוות), ולהיותו קשור עם הקב"ה, יוצא הוא מכל המיצרים וההגבלות – יציאת מצרים.

1. "צדיקים דומים לבוראם"²⁸:

כשם שדרכו של הקב"ה היא לא רק לתת תחילה

(26) עפ"ז יובן גם הטעם מה שהמלווה בריבית אינו קם בתחיית המתים (שו"ע אדה"ז הל' ריבית ס"ב. וראה שמו"ר פל"א, טו. הוספות לירושלמי (וילנא) סוף ברכות. פדר"א ספל"ג). כי עניין המצוות הוא שעושים מגשמיית העולם (הווה ונפסד – מיתה), כלי ודירה לקדושה (חיות ונצחיות). – ראה סד"ה שובה ישראל תרצ"ה (סה"מ קונטרסים ח"ב שכת, ב ואילך) – ע"י עבודתו זו, גורם תחיית המתים. והנה עבודת הנבראים מצד עצמה מוגבלת היא, והנצחיות שנמשכת ע"י המצוות (ראה תניא פכ"ה) היא ע"י שמתחבר (ל' צוותא) בה' אלוקים חיים, וממשיך הנצחיות מלמעלמ"ט, גורם שיהיה הקב"ה קורא וכו', מצוותיו של הקב"ה דווקא. ולכן, המלווה – אדרבה, נושך ומחסר מקדושה (חיות) – "נשך", ומחורבנה של ירושלים נתמלאה צור – (קליפה – מיתה) "תרבית" (יהל אור טו, א, ד) – ע' מ' –) עונשו מידה כנגד מידה – אינו קם בתחיית המתים, ובוה יובן מה שבפ' חלק אינו מונה מלווה בריבית בין אלו שאין להם חלק לעוה"ב – כי זה נכלל בכלל כופר (ועושה היפך עניין) תחיית המתים (משיחת ש"פ משפטים תשכ"ג).

(27) וזהו מה שאמרו רז"ל (שמו"ר פל"א, ד) שמי שאינו מלווה בריבית "כאילו קיים המצוות כולן" – שעלידי קיום מצוות ריבית נעשה סדר כללי – השתתפות הקב"ה בכל מצוותיו.

(28) במדב"ר פ"י, ה.

תשובה מביאה את הגאולה

חיבור "בהר" עם "בחוקותי" לעתיד לבוא

מבואר בדרושי חסידות (לקוטי תורה צו יז,א. ועוד) שמשיח צדקנו ילמד תורה לכל העם כולו, כולל האבות ומשה רבינו, כמו שכתוב במשיח "ירום ונשא וגבה מאד", למעלה מאברהם ויצחק וכו' – מכיוון שמשיח צדקנו יגלה פנימיות התורה, ש"יש בה עליות רבות לאין קץ ותכלית".
... ועל פי זה – עניין ההליכה מחיל אל חיל דלעתיד לבוא, כולל הגילוי דפנימיות התורה על ידי משיח צדקנו באופן של "עליות רבות לאין קץ ותכלית" – הרי זה על דרך העניין ד"בהר", מכיוון ש"הר" עניינו צמיחה וגידול, כנ"ל.
וביחד עם זה – הרי מבואר בכמה מקומות שהלימוד דלעתיד לבוא יהיה באופן של ראייה, ובעניין הראייה שווים כולם, ואם כן, הרי זה בדוגמת העניין ד"בחוקותי", המורה על העדר השינוי.

(משיחת שבת קודש פרשת בהר בחוקותי, מברכים החודש סיוון ה'תשמ"ג. התוועדות תשמ"ג כרך ג עמודים 1455-1456)

אפשר לפעול זאת על ידי 'אנחה פנימית'

סיום הספר וההכרזה "חזק חזק ונתחזק" – יוסיף חיזוק לכל אחד ואחד להתחיל באופן חדש לגמרי – באופן ד"בחוקותי תלכו" – שיעורים חדשים בתורה (נוסף לחיזוק השיעורים הקיימים והקבועים עד עתה), כולל – שיעורים ברבים, בנגלה בתורה ובפנימיות התורה, כולל – חיזוק בקיום מנהג ישראל ללמוד פרקי אבות בשבתות אלו...
ועוד ועיקר – שכבר ישלימו את הפעולות האחרונות, השיריים דמעשינו ועבודתנו בצחצוח הכפתורים, לאחר הריבוי הכי גדול שהיה עד עתה, וכנ"ל הפסקדין שכבר כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה, "תלוי" גם מלשון שישנו כבר מן המוכן ו"תלוי" כבר באוויר שטח זה, וצריך רק להורידו בפועל – שזה יכול כל אחד ואחד לעשות ברגע קטן ובאיזה מקום ומעמד ומצב שיהיה – גם בשעת ההתוועדות עתה – על ידי זה שיתבונן לרגע באופן שזה יעורר אצלו אנחה פנימית, שעל זה ישנו הפסקדין ועדות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (וכמה גדולי ישראל, הרגצ'ובי וכו') – שאנחה יהודית היא תשובה שלימה, והבטיחה תורה: א) ישראל עושין תשובה – ב) ומיד הן נגאלין.
וזה מביא התשובה – וכנ"ל אין הדבר תלוי אלא בתשובה – של הקב"ה כביכול, שגלו לאדום שכינה עימם, כפסקדין הרשב"י – ושב ה' אלוקיך את שבותך, ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל, והולכים כולם יחד לארץ הקודש, בירושלים עיר הקודש, בבית המקדש השלישי, תכף ומיד ממש.

(מהתוועדות שבת קודש פרשת בחוקותי, כ"ב באייר ה'תשמ"ט. התוועדות תשמ"ט, כרך ג, עמ' 192)

השגחה־פרטית בענייני תורה

חלוקת דפי הש"ס נעשתה ע"י מדפיס שאינו־יהודי, ובכל זאת מכוונת מלמעלה! • הרבי הרבה לבאר לגבי חלוקת הפרקים בתורה למרות שזו נעשתה על־ידי גויים • מהו הרמז בכך שדפי הש"ס מתחילים בדף ב' ולא בדף א'? • גם השמטות הצנזורה סיבבו מלמעלה!

תוקף של תורה

בשיחה ארוכה שהשמיע הרבי בערב חג השבועות תשמ"ז ('התוועדות תשמ"ז' כרך ג' עמ' 391 ואילך) שאל הרבי: כיצד שייך לקשר את מספר ימי ספירת־העומר (מ"ט) המפורשים בתורה־שבכתב – עם מ"ט הדפים שבמסכת סוטה, דבר שנתחדש לאחר אלפי שנים בגלל שדפוס הש"ס נקבעו באופן מסויים, ולא עוד, אלא שחלוקה זו נעשתה ע"י המדפיס שהיה אינו־יהודי!?

הרבי הסביר בהרחבה, שמכיון שהדבר פשוט בכל ישראל יש לכך תוקף של תורה, ולכן במספר הדפים של מסכת סוטה (מ"ט דפים) – נקבע בהשגחה־פרטית ע"י סידור הדפוס – מתבטא הקשר והשייכות דמסכת סוטה עם ימי ספירת־העומר.

ואין לתמוה על כך שסידור הדפוס (באופן שמסכת סוטה תחלק למ"ט דפים כו') נעשה ע"י אינו־יהודי – שהרי שליחותו של הקב"ה יכולה להיעשות ע"י כל דבר שבעולם (כמאמרם של חז"ל – שמות רבה ריש פרק י"ד – אפילו ע"י צפרדע).

[בהמשך דבריו קישר זאת הרבי גם עם מ"ט הדפים של מסכת שבועות – שבקהילות רבות נוהגים ללומדה בימי ספירת־העומר. וראה גם התוועדות תשמ"ז כרך ג' עמ' 253]

ליל ה' י"ג אדר ראשון תשד"מ. הגאון רבי פינחס מנחם אלתר זצ"ל, ראש ישיבת "שפת אמת" ולימים האדמו"ר בעל 'פני מנחם' מגור מבקר אצל הרבי ב'חידות' שבמהלכה מציין הרבי:

אודות המשך מספר העמודים [בגמרא] – יש להעיר, שמספרי העמודים שלפנינו נקבע בדפוס הראשון שנדפס ע"י המדפיס הנוצרי בומברג! ואף־על־פיכך מכיון שכך נדפס הש"ס במשך דורות (בעקבות הדפוס הראשון) – הרי זה בהשגחה פרטית, ויש לדייק בזה, כו'.

ידועה הוראת רבותינו על־דבר לימוד מסכת סוטה המסתיימת בדף מט (אף שבפועל ישנם מח דפים) במ"ט ימי ספירת־העומר.
הרבי הרחיב ופירט:

ולדוגמא: מספר העמודים של כל מסכת מתחיל מדף ב'. ואף שהטעם הפשוט לכך הוא מפני שכך סידר זאת המדפיס (אם מפני שלא הבחין בחילוק שבין "דף־השער" למסכת עצמה, או שעשה כן מפני ששילמו לו עבור כל דף או עמוד) – הרי מבארים בזה כמה־זכמה עניני מוסר ורמז כו' ובוודאי לא יעלה על דעתו של אף אחד להרהר חס־ושלום על זה, מכיון שכן נקבע בהשגחה־פרטית.

לגבי ההדפסה של בומברג מציין הרבי בהערה: בדפוסים שלפניו (וגם – באחדים שלאחריו) המספר שונה מזה לזה – כמצויין ע"י העוסקים בזה בספריהם.



שתוקות" מוולוז'ין ומווילנא ב'אור ישראל' גליון טז עמ' קנח].

ביקורת על החלוקה

הרבי הרבה לבאר ענינים ולדרוש בחלוקת הפרקים בתורה וכתב ('לקוטי שיחות' כרך טז עמ' 229 הע' 40. כרך כד עמ' 237 הע' 83):

ידועה השקלא־וטריא בנוגע לחלוקה זו לקאפיטלאך ומקורה – אבל בכל אופן הרי נמצאת חלוקה זו בכל הספרים דכל תפוצות ישראל (וגדולי־ישראל) ומאז כמה־זכמה דורות, ומנהג ישראל תורה היא. ולהעיר מהרמב"ם הלכות ממרים (פ"א הלכות ב"ג, פ"ב הלכה ב) בנוגע למנהגות ומנהג שפשט בכל ישראל.

וב'לקוטי שיחות' כרך ל עמ' 224 מבאר הענין שע"פ מנהג ישראל מסיימים לשלישי (ולקצת מקומות מסיימים לרביעי) בפסוק 'ותחי רוח יעקב אביהם', עיין שם. ובריבוי שיחות (בלתי מוגהות). למרות קביעתו הנחרצת, הרבי אינו מתעלם כליל מהביקורת על החלוקה – כמו שהתבטא בהזדמנות (ש"פ ראה תשד"מ – 'התוועדיות תשד"מ' כרך ד' עמ' 2498):

ואע"פ שישנם המערערים על כללות חלוקת הפרקים בחומש ונ"ך, בהתחשב עם אישיותו של זה שעשה חלוקה זו לראשונה, ובפרט שחלוקה זו אינה מתאימה כלל וכלל עם מנין הפרשיות (פתוחות וסתומות) שחלוקתן ניתנה למשה מסיני (ברכות יב, ב) וכן שאר אופני חלוקה שהובאו בחז"ל (ראה לקו"ש כרך טו עמ' 425. וש"נ). ונוסף לזה – בכמה וכמה מקומות (גם בפרשת ראה שבה אנו עומדים אינו מובן כלל אופן החלוקה, מפני שאין זה בהתאם לתוכן הענין – אבל אף־על־פי־כן לפועל, מכיון שחלוקה זו קיימת בכל החומשים הנדפסים, וגדולי ישראל מציינים מראי־מקומות עפ"י חלוקה זו, וכך הולך הדבר נמשך יותר מג' דורות, הרי בוודאי שחלוקה זו היא בעלת תוכן ומשמעות מיוחדת, ולכן יש לדייק בזה וכו'.

השמטות הצנוורה

כשהרבי נדרש ('לקוטי שיחות' כרך לד עמ'

ניתן להשוות את עצם גישתו של הרבי למ"ש החיד"א (מראית העין סנהדרין צג, ב): "ובפרט מעת שיצא הדפוס בעולם... ולומר שהוא במקרה או בטעות לא הונח לנו, ובפרט בעניני קדושה כאלה" (הערת פרופסור יעקב שמואל שי' שפיגל בספרו 'עמודים בתולדות הספר העברי' עמ' 237-238).

ועוד יצויין כי בעל מנחת אלעזר ממונקאטש שהרבי חיבבו ביותר [ראה רשימתנו גיליון רצ"ג] הצביע על העובדה שסיפורו של התנא אלוקי רבי שמעון בר יוחאי מופיע במסכת שבת דף ל"ג!

ספרים שהודפסו על־ידי גוי

בשיחת ש"פ במדבר תשמ"ה ('התוועדיות תשמ"ה' כרך ד' עמ' 2143) הסביר הרבי:

"דף השער" של מסכתות הש"ס – הוא לא רק בבחינת "שומר" בלבד (כלומר דבר הטפל לגבי המסכת עצמה) אלא אדרבה: מכיון שנדפס בו שם המסכת, נמצא כולל הוא ומהווה ומחיה את כל דפי המסכת כולה (על דרך "כלל" שממנו נמשכים אחר־כך הפרטים).

בשיחותיו משנת תשמ"א קבע הרבי ('לקוטי שיחות' כרך כג עמ' 19):

"במקרים רבים הדפסת ספרי קודש בימינו אינה על־ידי בן ברית (ואין איש מעורר על כך).

אחר־כך ניתוספה הערה *21:

להעיר מהשקלא־וטריא אם ספרים שנדפסו ע"י גוי יש בהם קדושה ואם רשאים ללמוד בהם (שדי חמד פאת השדה כללים מערכת הדל"ת כלל לח. וש"נ. וראה פתחי תשובה יו"ד סרע"א סק"כ). – אבל (נוסף לזה שלא מצינו עתה מי שיהר בזה, הרי)... גם הנהגים בזה הוא... מפני שאין בהם קדושה כו'.

[אגב: בדורותינו החסיד המפורסם הרב יצחק מתמיד הי"ד לא נהג ללמוד בש"ס ווילנא; בשעתו היו בין רבני קושטא שבטורקיה שהתריעו נגד ש"ס שנדפס ע"י גויים ואף טענו שבבית הדפוס של בומברג עבדו יהודים משומדים – ראה בספר 'הסכמה ורשות בדפוס יוניציאה' (ירושלים תשל"א) עמ' 213-214].

וראה רשימת הר"י מונדשיין (ז"ל) "הסכמות



(ועובדה היא שבדפוס רש"י הראשונים אינם בנמצא) ולכן הם מופיעים בסוגריים – קובע הרבי ('לקוטי שיחות' כרך כה עמ' 180; מובא ב'כללי רש"י' פרק כ' כלל 11) כיון שנדפסו בדפוסים הנפוצים, יש להתייחס אליהם בכובד ראש ("מסתבר לומר שיש להם מקום").

כב' קדושת אדמו"ר מוהרש"ב גילה כי הצמח צדק השלים את "הסימנים שהיו חסרים בשולחן ערוך רבינו הגדול... וגם הם נשרפו" (ספר השיחות – תורת שלום עמ' 82).

והרבי הסביר (ליל ט"ו בשבט תשמ"ב – 'התועדויות תשמ"ב' כרך ב' עמ' 851) כי למרות שהיו סיבות גשמיות לדבר – מפני טלטול הדרכים וצוק העתים בעת שברחו מפני נפוליון וכו' – הרי זה בודאי שזוהו בהשגחה פרטית כו' וקבע:

הקב"ה סיבב את הסיבות שהשלמת הצמח צדק לא תגיע אלינו, מאותה סיבה שסימנים אלו נאבדו מחיבורו של אדמו"ר הזקן.

מתחילים ללמוד בדף ב'

על הסדר במסכתות הש"ס שכל מסכת פותחת בדף ב', ולא בדף א', הסביר הרבי בש"פ בראשית תשי"ז (תורת מנחם כרך יח עמ' 142-141):

הטעם הפשוט הוא – כיון שהמדפיס הראשון מנה את "דף השער" בתור דף א', ולכן התחיל את המסכת עצמה בדף ב', והמדפיס השני רצה שדפי הגמרא יתאימו לדפוס הראשון, וכך נשאר גם בדפוסים שלאחריו.

אמנם – המשיך הרבי – כיון שכל ענין הוא בהשגחה פרטית, והרי כל הענינים נועדו "לשמש את קוני" – הרי גם ענין זה שהתחלת המסכת היא בדף ב', מהווה הוראה בעבודת השם.

ותוכן ההוראה:

התחלת לימודו של האדם אינו אלא מ"ביית" ואילך, ואילו ה"אל"ף ישנו מן המוכן, והוא ניתן לו מלמעלה – כלומר, לכל אחד ואחד מעניקים מלמעלה את הכוחות הנדרשים ללימוד התורה וקיום המצוות, וכל ההכנות הנדרשות כבר מוכנות ועומדות.

[הרבי הוסיף שזוהו גם אחד הטעמים שהתורה שבכתב פותחת בבי"ת ולא באל"ף].

221) לענין נשיאת הלב שהיתה למשה בבואו לשבור את הלוחות " שנשאו לכו לשבור הלוחות" כלומר, ששבירת הלוחות היתה תוצאה מגודל הרגש של אהבת ישראל בלבו של משה עד כדי למסור נפשו בשביל הגנת ישראל. לשם כך היה על משה לנשא את האהבה שלב עוד יותר עד למצב שתכריע את יראת וכבוד התורה שלו ולשבור את הלוחות ולהציל את ישראל. והרבי מציין בהערה 40:

להעיר על זה הרמז מפרשת תשא קאפיטל לב פסוק לב (ומגמרא ברכות לב, א) פסוק המצביע על קדמות מסירות נפשו של משה עבור ישראל להתמסרותו לתורה.

ובדומה לזה מבאר הרבי ('לקוטי שיחות' כרך כד עמ' 237) לגבי מיקומה של שירת האזינו ב"פרשה" אחת, ובפרק (קאפיטל) אחד "לב" שמרמז על כל התורה: אחז"ל שתורה פותחת בבי"ת (בראשית) ומסתיימת בלמ"ד ("לעני כל ישראל") – לב.

לגבי השמטה של הצנזורה (בדין דמורידין ולא מעלין – ראה ספר חסרונות הש"ס (קבוצת ההשמטות) לג, א) מסביר הרבי (תורת מנחם כרך ה' עמ' 51):

סיבבו מלמעלה שיבוא גוי, שאינו בעל־בחירה, וישמיט חלק מהתורה, רחמנא ליצלו, כדי שלא יהיו כאלה שיטעו להתנהג בהתאם לכך – ביחס ליהודי אחר – בפועל ממש!

[דברים דומים כותב הרב אריה צבי פרומר הי"ד הגאון מקוזינגלוב בשו"ת ארץ צבי (מהדורת אה"ק תשמ"ח ח"ב סימן עד) בנוגע לשאלה איך עושים סיום מסכת בערב פסח לבכורות, הרי ישנם קטעים שהוצאו ע"י הצנזורה, ואם־כן אין הסיום שלם? ותשובתו: "דאם היה שייכות למאמרים אלו בעצם להמסכתא, לא היה שליטה להצנזור להוציאם משם.. (הערת הר"ב שי' אבערלנדר במחקרו "השלמות לתלמוד ב'אור ישראל").]

שריפת השו"ע – השגחה פרטית

גם בנוגע לדברי רש"י – בפירושו לתורה – שקיים ספק לגביהם אם הם מדברי רש"י עצמו



מיוחד, כמדובר במקום אחר רמז הדבר שבפרק לב שבתניא מבואר ענין ואהבת לרעך כמוך, משום שענין אהבת ישראל הוא הלב והעיקר, כמאמר רז"ל זה כלל גדול בתורה. ועל־דרך־זה יש־לומר לגבי דף לב שבספר משנה־תורה בלקוטי־תורה שנסדר לדפוס ע"י הצ"צ, והיינו, שבדף זה (בדרוש זה) הוא הלב של הלקוטי־תורה דמשנה־תורה".

והרבי מדגיש את הנקודה העיקרית:

ואפילו אם־תימציי־לומר שזה שדרוש זה נדפס בדף לב היה אחר־כך, מכל־מקום קרוב לומר, שמכיון שזהו ספר בתורה, ובפרט ע"פ תורת הבעש"ט הידועה, אפשר ללמוד הוראה בעבודת האדם גם מפרטים כאלו.

והרבי מבאר:

העבודה חדוש אלול היא כמשל המלך בשדה. וזהו הקשר ל"לב" דכשהמלך בשדה אזי מתבטלים המחיצות וכו' שבין המלך להעם, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה להם פנים שוחקות. ובכלל (ובפרט באלול 'ואומרים פעמיים בכל־יום לך אמר לבי') אני (ישראל) ודודי (הקב"ה), כל אחד מהם הוא לב כביכול להשני וזה תלוי בהאחדות דישראל (אני) (מה שבהיות המלך בשדה כולם שוים)...

ב'לקוטי שיחות' כרך ט' עמ' 156 הע' 23 כתוב: כידוע שאהבת ישראל היא אחד היסודות העיקריים של תורת החסידות... ולהעיר, שבספר התניא – תורה־שבכתב של חסידות חב"ד – הפרק שמדובר בו הענין דאהבת ישראל הוא פרק "לב" – כי "אהבת ישראל" הוא הלב של תורת החסידות... והרבי הרבי בהתוועדות ח"י אלול תשמ"ה ('התוועדות תשמ"ה' כרך ה' עמ' 2917):

פרט זה בספר התניא בוודאי מדוייק הוא בתכלית, מאחר שחלוקת הפרקים נעשית ע"י אדמו"ר הזקן בעצמו; ובפרט בנוגע לפרק זה – שליתא [=אינו נמצא] בכתבי־יד (קדומים) של התניא, היינו, פרק זה הוא הוספה מאוחרת, נמצא איפוא, שאדמו"ר הזקן דייק להוסיף ענין זה באמצע ספרו, בפרק לב.

כל אחד הוא לב לשני

במאמר ד"ה אני לדודי תשמ"ו – מוגה ('התוועדות תשמ"ו' כרך ד' עמ' 333) מצביע הרבי על "ענין נפלא בדרוש הנ"ל (ד"ה אני לדודי) שבלקוטי־תורה, שמתחיל ונדפס בדף לב. ויש־לומר בדרך־אפשר שמספר לב יש בו תוכן

'הפצת היהדות': ספר חובה לשליח ולכל יהודי



החובה לקרב יהודים לתורה ואיך לעשות זאת - לאור תורתו והזרכותיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

- ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד
- הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

הפצה: קה"ת, חי.ש. להשיג בחנויות הספרים ובטל' 1700-704120



פרשת בהר בחוקותי

גאולה תתנו לארץ (כה,כד)

"ארץ" – הארציות והחומריות של העולם, המסתירה על האור והחיות האלוקי שבו. "גאולה תיתנו לארץ" – יש לגלות את האור האלוקי המכוסה ו'לגאול' בכך את העולם מן ההעלם שבו הוא שרוי.

זהו שאמרו רז"ל (אבות פ"ו) "כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם": 'עולם' מלשון העלם, ויש 'לגאול' את העולם מההעלם וההסתרה השורר בו.

(כתר שש"טוב – הוספות – סימן צב)

או דדו או בן דדו יגאלנו (כה, מט)

מדוע לא נאמר "אביו"?

כי הכתוב עוסק ביהודי שמכר את עצמו להיות שמש לעבודה זרה. ירידה עצומה כזאת אפשרית אך ורק כאשר חסר לו 'אביו' – כשהפריד את עצמו מאביו שבשמים. ובעומק יותר:

'אב' רומז לבחינת החכמה שבנפש (כידוע שחכמה ובינה הם 'אב' ו'אם' המוליכים את המידות), שממנה מגיע הכוח לעמוד בכל ניסיון של עבודה זרה, וביהודי זה חסר גילוי בחינה זו.

(לקוטי שיחות כרך יז עמ' 297)

ונתתי שלום בארץ (כו,ו)

שלמא דארעא, שלמא דביתא, שלמא דעלמא (זוהר ח"ג קטו)

היכן מצא הזוהר בפסוקנו גם "שלמא דביתא" ו"שלמא דעלמא"?

"ונתתי שלום בארץ" – היינו "שלמא דארעא".

"ושכבתם ואין מחריד" – "שלמא דביתא".

"וחרב לא תעבור בארצכם" – "שלמא דעלמא". מכיוון שיהיה שלום בעולם כולו, לא יעברו גייסות למלחמה דרך ארץ ישראל (ראה רש"י).

(מהתוועדות שבת יקודש פרשת בהר בחוקותי תשמ"ג. התוועדות תשמ"ג כרך ג, עמ' 1469)

* * *

המשמעות הפנימית של 'שלום' היא – השכנת שלום בין החומר לצורה, על ידי הגברת הצורה על החומר. בעבודה זו שלושה שלבים.

"שלמא דארעא" – השלב הראשון הוא אמירת 'מודה אני', המכשירה את היהודי, שנקרא 'ארץ חפץ'

(מלאכי ג), לעבודת היום.

"שלמא דביתא" – לאחר מכן באה תפילת שחרית (והשיעור בתורה שיש לקבוע לאחר התפילה), שבה

האדם בונה את 'ביתו' הרוחני.



“שלמא דעלמא” – עם סיום התפילה והיציאה אל העולם מתחילה העבודה של בירור וזיכור העולם, היינו המשכת הקדושה שהרגיש בתפילתו בתוך עסקי המסחר והדרך־ארץ.

(מהתועדות שבת־קודש פרשת בהר־בחוקותי תשמ”ג. התועדות תשמ”ג כרך ג, עמ’ 1469)

ונתתי משכני בתוכם ולא תגעל נפשי אתכם (כו, יא)

יש לדקדק בזה: מדוע יעלה על הדעת שהקב”ה ימאס ח”ו בבנו, עד שיש צורך להודיע שלא יהיה כך? מבאר רבנו הזקן בדרך החסידות: התורה מחדשת כאן, שלמרות ההתגלות הנפלאה של “ונתתי משכני בתוכם”, לא תגעל הנפש האלוקית (‘נפשי’) את בשר הגוף, בבחינת כלות הנפש, אלא היא תקבל ותקלוט גילוי זה מבלי שחושי הגוף יתבטלו.

(אור התורה ויקרא עמ’ תקמא)

והתהלכתי בתוכם (כו, יב)

“והתהלכתי” רומז לשני סוגי ‘הילוך’ שיהיו לעתיד־לבוא: א) המשכת והורדת אור אלוקי בעולם, ב) העלאת העולם והתכללותו באור האלוקי.

למה הדבר דומה? לשני אנשים, שאחד עומד על הר והשני בבקעה. אפשר לקרובם זה לזה הן על־ידי שהעליון יורד למטה והן על־ידי שהתחתון עולה למעלה.

היתרון של ‘המשכה’ הוא בשלמות האור, דהיינו שנמשך אור רב ונעלה. לעומת זאת, היתרון של ‘העלאה’ הוא בשלמות הכלי, שהאור (המועט) שנמשך נקלט ונתפס בכלי באופן פנימי. לעתיד־לבוא יתחברו ויתמזגו שתי הבחינות – יתגלו אז הגילויים הנעלים ביותר והם ייקלטו בכלים בקליטה פנימית ויסודית.

(ליקוטי־תורה – דברים, עמ’ כז)

וכשלו איש באחיו (כו, לז)

זה נכשל בעונו של זה, שכל ישראל ערבין זה לזה (רש”י)

רבנו הזקן מפרש מאמר זה בשני אופנים:

“ערבין” – מלשון עריבות ומתיקות. יהודי אחד חייב לראות יהודי שני כדבר מתוק וערב.

“ערבין” – מלשון תערובת. יהודי אחד חייב להתערב ולהתמזג עם יהודי שני.

(ספר השיחות תש”א עמ’ 144)

* * *

כיצד אפשר להבין ש”כל ישראל ערבין זה לזה”, היינו שהקטן בישראל ערב לגדול שבגדולים? והרי מקובל שהגדול נעשה ערב לקטן (העשיר נהיה ערב לעני, וכיוצא בזה), ולא להיפך.

אלא כשם שיש יתרון מסויים ברגל לעומת הראש (הרגליים מעמידות את הראש, וכמו־כן מובילות אותו למחוז חפצו), ואין הראש מושלם בלעדיו, כך יש יתרון ב’רגל’ של עם־ישראל, היהודי הפשוט, לעומת ראשי העם, ולכן הם זקוקים לו ואינם מושלמים בלעדיו. ומכיוון שכל יהודי הוא ‘ראש’ לגבי שאר העם בפרט מסויים, הרי לגבי פרט זה כולם זקוקים לערבות שלו.

(לקוטי שיחות כרך ד עמ’ 1140)



למה "החש בראשו" לא תמיד מועיל?

יהי רצון מלפניך... שייבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך
(פרק ה, משנה כ)

...ועל־פי זה יובן מה שכתוב בגמרא "חש בראשו יעסוק בתורה... חש בגרונו יעסוק בתורה וכו'" – דלכאורה, למה רואים פעמים רבות שעצה זו אינה מועילה? – והביאור בזה על־פי הנ"ל, שאצל כל אחד ישנו החלק בתורה ששייך לראשו או לגרונו, וכאשר ילמד חלק זה, אזי יתרפא המיחוש, שכן על־ידי הרפואה ברוחניות נעשה בדרך ממילא גם הרפואה בגשמיות. אמנם, כיוון שאינו יודע היכן הוא החלק בתורה ששייך לראשו או לגרונו, נותנים לו עצה: "יעסוק בתורה", ואם יהיה עת רצון, ויצליח לכוון לחלק בתורה המתאים, אזי תומשך לו הרפואה [...].

אמנם, כדי שיוכל להיות בירור חלקו בעולם באופן הבירור דתורה, צריך להיות "ותן חלקנו בתורתך", היינו, למצוא את חלקו הפרטי בתורה ("חלקנו בתורתך"), ועל־ידי זה יוכל לברר את חלקו בעולם ("חלקנו" סתם) באופן הבירור דתורה ("בתורתך").

והעניין בזה – שלכל אחד מישראל יש חלק בתורה, בכל התורה, וכמו כן נמצאים בתורה כל העניינים שלו, כל עניין במקום המתאים לו. וכאשר מכוון לחלק בתורה ששייך לעניין זה – אזי יכול לבררו באופן הבירור דתורה [...].

וזהו תוכן הבקשה "ותן חלקנו בתורתך" – שיזכה לכוון לחלק שלו בתורה ששם נמצא גם חלקו בעולם, ועל־ידי זה יוכל לברר חלקו בעולם באופן הבירור דתורה.

וקודם הבקשה "ותן חלקנו בתורתך" מקדימים "שייבנה בית המקדש במהרה בימינו" – כי עיקר עניין הבירור דתורה יהיה לעתיד־לבוא, שאז תהיה אלוקות בגילוי, ובמילא יהיה נראה בגילוי שכל העניינים הגשמיים באים מהתורה.

אמנם, גם לפני זה צריך להיות עניין "ועשו לי מקדש" על־ידי כל אחד ואחד מישראל, ובמילא צריך להיות גם עכשיו אופן הבירור דתורה [...].

ועל־פי זה יש לבאר הטעם דאמירת "יהי רצון כו' ותן חלקנו בתורתך" – אחר תפילת שמונה־עשרה: כללות הבירור דתפילה הוא מלמטה למעלה, והסדר הוא שתחילה היא ההתבוננות בפסוקי־דזמרה בעניין התהוות הנבראים, ואחר־כך ההתבוננות בברכות קריאת־שמע בעניין ביטול הנבראים, שהאופנים וחיות־הקודש הם בתכלית הביטול לאלוקות – כל זה הוא עניין השייך לעולמות ונבראים, ועוד זאת, שלאחרי כל ענייני ההתבוננות הנ"ל, באה בקשת צרכיו ב"ב ברכות אמצעות, "מברך השנים", וכיוצא בזה – ענייני העולם.

ולכן בסיום התפילה אומרים "יהי רצון כו' ותן חלקנו בתורתך" – שבכל העניינים יהיה אופן הבירור דתורה, מלמעלה למטה.

(תורת מנחם כרך ה, עמ' 172-175)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת בהרבה חוקות

כ"ד באייר

בפסוק האחרון של הפרשה, המסיים את כל ספר ויקרא, נהוג לעמוד. רצוי שהקורא יפסיק קמעה לפני תחילת הפסוק, כדי שהציבור ישמע היטב את קריאת הפסוק. בסיום הספר אומר כל הציבור, ואחריו הקורא ואיתו גם העולה לתורה:⁵ "חזק חזק ונתחזק"⁶.

ברכת החודש: המולד ביום חמישי בערב, בשעה 8:32 ו-12 חלקים. ראש-חודש סיוון ביום השישי. בשבת זו (מברכים החודש סיוון) אומרים 'אב הרחמים'⁷.

נ"ע, היה קורא בקול רם. וראה 'היום יום', זו אלו, בסופו). ואכן הרה"ח ר' ישראל גורדון סיפר, שפעם – בשנים הראשונות לנשיאות הרבי – קרא את התוכחה בנגינה כרגיל, והעיר רבינו (ע"י המזכיר הרה"ח ר"ל גורנר) מדוע האט זיך ישראל היינט צוזונגען ביי דעם (תוכחה)!! (=מדוע 'שורר' היום ישראל בקריאת התוכחה?!) – ס' ל'קט הליכות ומנהגי ש"ק' עמ' 74).

5) ספר-המנהגים, שם. לוח כולל-חב"ד. ודלא כמ"ש בס' שולחן הקריאה פכ"א שהעולה לא יאמר 'חזק', מחשש הפסק. והטעם: "כי הוא שייך לקריאת הסיום (ראה שו"ע אדמו"ר סי' קסז ס"ט). [ולא רק הקהל מברכו, אלא] גם הוא [העולה] אומר [זאת לקהל], כי נוסחא שלנו היא ונתחזק – אג"ק ח"ד עמ' יד. וראה הנסמן ב'אוצר מנהגי חב"ד' ניסח' סיוון עמ' רפה, ובארוכה – במדור זה, לאחרונה בגיליון התקל"ט, הערה 3.

6) סידור אדמו"ר במקומו.
7) בשו"ע אדמו"ר חזקן סו"ס רפד כתב שביום שאין אומרים 'צדקתך' במנחה, אין אומרים 'אב הרחמים', וכן כשיש חנוכה או מילה, ויש מקומות שאין אומרים אותו כשמברכין החודש. ומסיים, מפני שבימי הספירה, כשמברכין ר"ח אייר וסיוון אומרים אותו, מפני הגזירות שאירעו בימים ההם (בשנת ד'תתנ"ז) אף אם אירעה מילה באותן שבתות, ורק בראש-חודש שחל בשבת אין אומרים אותו. ובסידורו הגביל את אמירת 'אב הרחמים' בימי הספירה רק לשבת מברכין סיוון, ולא אייר. וב'קיצור הלכות' במילואים לסימן זה כתב הטעם, בגלל שאז היו גזרות קשות ותכופות יותר מבשאר ימי הספירה, כפי שהביא מפיוטים וקניות. ולפי זה מסיק, שגם אם אירעה מילה בשבת זו אומרים אותו. ומבאר שלכן הפסיק בסידור בין שבת מברכין רגילה לבין שבת מברכין סיוון בעניין יום שא"ב בו תחנון, ללמדנו שגם כשחלה ביום כזה אומרים אותו, וכפי שפסק בשו"ע. וכן כתבנו בלוח זה כל השנים.

זה נכתב בניגוד לפסק הקצות השלחן (סי' פג בבדי השלחן ס"ק יג, ובספרו 'פסקי הסיפור' אות קלג) שדייק מהסיפור שרק בשבת מברכין חודש סיוון אומרים אותו ולא בשבת מברכין אייר, הרי

השכם בבוקר – אמירת תהילים בציבור. אחר-כך לומדים כשעה מאמר חסידות שיהיה מוכן לכולם, ואחר-כך – התפילה¹.

לעליית 'חמישי' (שבה קריאת התוכחה) עולה הבעל-קורא, ומעצמו (בלא שקוראים לו 'יעמוד' וכו'), ומברך לפניו ולאחריו². לאחר מכן – מברכים אותו³ בשמו, כרגיל.

קוראים את פסוקי התוכחה בקול נמוך, אך באופן שישמע הקהל היטב את הקריאה (חוץ מהפסוק "וזכרתי את בריתי" – כו, מב – הנקרא בקול רגיל). בפסוק "ואף גם זאת" (כו, מד) חוזרים לקרוא בקול רגיל⁴.

1) ספר-המנהגים, עמ' 30.
2) שם, עמ' 31. לוח כולל-חב"ד.

3) בעניין אמירת 'מי שברך': העירני ח"א שבאג"ק (ח"ב עמ' שכו, 'שערי הלכה ומנהג' ח"א עמ' קפו) כתב הרבי 'בעניין נוסח ה'מי שברך', הנה במקום שנהוג לאומרו (כי כמדומה בליבאוויטש לא נהגו כן [ייתכן שלא נהגו כן רק כדי שלא להכביד על רבותינו, והרבי מזכיר זאת כאן רק כדי להסביר מדוע אין לו ידיעה ישירה בנושא]) הנוסח היותר מדויק שראיתי הוא בסידור 'תורה אור' [ראה שערי-הכולל פרק כו ס"ה]. עד כמה שזוכרים, בנוכחות הרבי לא אמרו כלל 'מי שברך' לעולה לתורה (מלבד לילדת ולרפואה שלימה), ובכלל אין רגילים לומר זאת בבית-חינו ובישיבות ת"ת אלא כשנבדו תרומה או כשיש צורך מיוחד לכבד מישהו, משא"כ בשאר מנייני חב"ד רגילים לברך כל עולה (העירני הרה"ח ר' יוסף-יצחק ש"י אופן מ'ליקוטי לוי-יצחק, אג"ק עמ' רו, שהורה אודות עליית הרבי לתורה בשבת שלפני הנישואין "הנה אחר עלייתך לתורה יברוך במי שברך כו' ויאמרו בעבור שאביו ואמו (בשמותם ושמות אבותיהם) נדבו צדקה בעדו וציוו לברכו כו' אמנ"). ולהעיר, שרבותינו בדרך כלל לא היו מתעברים במנהגי ביה"כ"נ (ראה אג"ק ח"ג עמ' קנד ועוד, 'התקשרות' גיליונות: תכח עמ' 19, תלד עמ' 19, תלט עמ' 17 ושי"נ).

4) כדעת הפר"ח סי' תכח ס"ז, קיצור שו"ע סי' עח ס"ד ועוד, הובאו בס' 'בין פסח לשבועות' פ"ד סנ"ד וא"ל, וכמנהג האשכנזים, ולא כמובא שם מפע"ח ושער הכוונות שהאריז"ל היה קורא זאת בקול רם כמנהג הספרדים (וב'רשימות הרב"ש' מיום י"ג אדר תרע"ה מובא שגם הרה"ק הרז"א ע"ה, אחיו של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב



יום התוועדות.

"ב'שבת חזק' כדאי לקשר זאת [את סיום קריאת החומש] עם התוועדות מיוחדת (בהוספה על ההתוועדות שבכל שבת "להקהיל קהילות בכל שבת ושבת"), כהמנהג בכמה וכמה קהילות קדושות בישראל שב'שבת חזק' מכינים הגבאים 'קידושא רבא', ובוודאי יחזקו ויחדשו מנהג זה בכל המקומות – שבה יוסיפו באמירת דברי תורה (וגם קבלת החלטות טובות, להוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור), ויוסיפו בהשמחה ד'גמרה של תורה' (סיום ספר שלם בתורה, על-דרך השמחה שעושים לגמרה של התורה כולה

שסובר שחודש ניסן עדיף משבת מברכין, ומוכיח מש"ע אדה"ז שגם כל יום שא"א בו תחנון עדיף משבת מברכין, כי ביום זה אין מזכירין נשמות כלל ובשבת מברכין מזכירין רק למי שנקבר באותו השבוע. ומוזה למד, שלא יאמרוהו גם בשאר שבתות הספירה כשא"א תחנון, כמו כשאירעה בו מילה. ע"כ. [אבל משינוי הלשון בסידור, שהקדים שבת מברכין ליום שא"א בו תחנון, כפי שהעיר בקיצור הלכות, משמע דס"ל בסידור ששבת מברכין חשובה יותר]. אמנם לשון 'פסקי הסידור' הובאה בהוספות לש"ע (הישן, ח"ב ס"ע 877), ושם הוסיף הרבי במוסגר שתי שורות, וב'תשורה' (לחתונת מלדמן – אדר תשס"ט) מופיע צילום גוף כ"ק משורות אלו, בשינויים מהנדפס שם (שהודגשו כאן), וז"ל: "וכ"כ בסי' מהרי"ק – משמע דכשמברכין ר"ח אייר **אומרים**. וי"ל הטעם מפני שהם ימי ניסן (ראה פרמ"ג או"ח סו"ס רפ"ד בא"א)". [ולא הזכיר שזה בגלל ריבוי הגזירות בסביבות ר"ח סיוון]. והעיר לנכון הרב לו"צ שי' ראסקין ב'הערות וביאורים' פ' תז"מ תשס"ט עמ' 49, שהכוונה לדברי הפרי מגדים באש"ל אברהם שם, שהרמ"א כתב [כדברי רבינו בש"ע] שכשמברכין החודש בימי הספירה אומרים אב הרחמים, אף שיש תרתי לטיבותא: א) ימי ניסן. ב) שבת מברכין, וא"כ אף כשיש עניין שלישי, שאירע בו מילה, אומרים זאת, כי אינו מחלק בין תרתי לתלתא לטיבותא. אבל לפי משמעות סידור רבינו שכשיש תרתי לטיבותא בימי ניסן נמנעים מלאומר, הרי גם בשבת מברכין סיוון כשיש תרתי לטיבותא, שבת מברכין וברית מילה, יש לדלגו, וזה כדעת הגרא"ח נאה שם.

בשמחת תורה)...⁸.

פרקי אבות – פרק ה.

במשנה י"ח: "צדקת ה' עשה" אין אומרים את שם ה' כמות שהוא⁹.

יום חמישי

כ"ט באייר

ביום זה – 'יום כיפור קטן' – יש להוסיף בשלושת הקווין: תורה, עבודה (תפילה שבמקום קרבנות), גמילות-חסדים וצדקה¹⁰. בדרך כלל, בערב ראש-חודש מחלקים לצדקות שונות את המתאסף במשך החודש בקופות שנותנים בהן לפני (או אחרי) התפילה¹¹.

יום שישי

א' בסיוון – ראש-חודש

[כמה ממנהגי ראש-חודש פורטו לאחרונה ב'לוח השבוע', גיליונות: תתקס"ד, תתקס"ח, תתקע"ב].
עד [צאת-הכוכבים של] י"ב בחודש, אין אומרים תחנון בחול ו'צדקתך' בשבת¹².

8 ספר-השיחות תש"נ ח"א, עמ' 233.

9 בשם הרבי, כיוון שהוא רק חצי פסוק – ראה 'התקשרות' גיליון רעה, עמ' 17 וגיליון תטו, עמ' 14, הע' 5. ועצ' מחציה-פסוק שבסיום נוסח פיתום הקטורת "לא תקטירו ממנו אשה לה", שאומרים אותו כמות-שהוא.

10 שיחות-קודש תשל"ו עמ' 663, ובכ"מ.

11 ספר-המנהגים, עמ' 77.

12 סידור אדמוה"ז לפני 'למנצח... יענך'.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש